

تحلیلی بر اهمیت و عملکرد مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم در مقاصد گردشگری با رویکرد طراحی محیطی (مورد مطالعه: محور گردشگری میدان امام علی (ع) و میدان نقش جهان اصفهان)

فائزه اسدیان اردکانی^۱، حسین صادقی شاهدانی^۲، نرگس الهیاری^۳

DOI:10.22034/jtd.2023.368462.2687

چکیده

مکان‌های مورد بازدید گردشگران به دلیل حجم زیاد گردشگر و گردش مالی بالا می‌توانند به تدریج به مکان‌های پرخطر تبدیل شوند. استفاده از طراحی محیطی یکی از مناسب‌ترین اقدامات برای پیشگیری از وقوع جرم و افزایش پایداری محیط در این مقاصد است. با توجه به اهمیت موضوع و عدم توجه کافی به اصول طراحی محیطی در سایت‌های گردشگری، این مقاله به منظور ارزیابی اهمیت و عملکرد مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم در محور گردشگری میدان امام علی (ع) و میدان نقش جهان اصفهان به نگارش درآمده است. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش توصیفی - تحلیلی است. شیوه گردآوری داده‌ها کتابخانه‌ای و میدانی بوده است. با مرور ادبیات، ۳۵ مؤلفه مؤثر در پیشگیری از جرم شناسایی و در قالب پرسش‌نامه بین خبرگان توزیع شد. در نهایت، داده‌ها به کمک تحلیل اهمیت - عملکرد تجزیه و تحلیل شدند. با توجه به نتایج، مؤلفه‌های «تعداد کاربری‌های تجاری - اداری و نیمه‌وقت در بدنه معابر بیرونی و درونی»، «برگزاری مراسم‌های آیینی»، «میزان نظافت و پاکیزگی» و «میزان استقرار کاربری‌های جاذب جمعیت» به ترتیب بیشترین میانگین عملکرد و مؤلفه‌های «نفوذپذیری»، «ایجاد تصویر مثبت در ذهن گردشگران»، «وجود امنیت و القای حس آن به گردشگران»، «کاهش فضاهای متروکه و مخروبه»، «حذف زوایای پنهان» و «کنترل کاربری‌های دارای هنجاری‌های اجتماعی» به ترتیب بیشترین میانگین اهمیت را داشتند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۲۴

واژه‌های کلیدی:

پیشگیری از جرم، طراحی محیطی، صنعت گردشگری، تحلیل اهمیت - عملکرد، شهر اصفهان

مقدمه

که اتفاق می‌افتد، به تغییر در الگوهای تقاضا در مقصد منجر می‌شود (Musavengane et al., 2020: 4). شناخت فضاها و عوامل مؤثر در کاهش امنیت از نکات مهمی است که طراحان و برنامه‌ریزان شهری باید به آن‌ها توجه داشته باشند (Rahmani, 2022: 156). ناامنی در مکان‌های مورد بازدید گردشگران تصویر مقصد را مخدوش خواهد کرد (Tavalaei et al., 2014: 282). مکان‌هایی که به ناامنی مشهور شدند جای خود را به مقاصد می‌دهند که

امروزه، گردشگری به یکی از بخش‌های اصلی اقتصادی تبدیل شده است (WTTC, 2020). با توجه به دوگانگی گردشگری و با وجود پیامدهای مثبت آن، اگر این صنعت به درستی مدیریت نشود، پیامدهای منفی بسیاری در ابعاد گوناگون به دنبال دارد (Shafiei et al., 2016: 153). افزایش جرم و جنایت در مقاصد گردشگری یک نمونه از پیامدهای گردشگری مدیریت نشده است. بروز جرم در مقاصد گردشگری، بسته به ماهیت جرمی

۱. استادیار مدیریت جهانگردی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و حسابداری، دانشگاه یزد، یزد، ایران (نویسنده مسئول). faezehasadian@yazd.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی توسعه جهانگردی، دانشکده پژوهش‌های عالی هنر و کارآفرینی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی توسعه جهانگردی، دانشکده پژوهش‌های عالی هنر و کارآفرینی، دانشگاه هنر اصفهان، اصفهان، ایران.

برای گردشگران امن‌تر هستند. بدیهی است که ناامنی یک مقصد سرمایه‌گذاران را تشویق به سرمایه‌گذاری در مقاصد دیگر می‌کند (Matakovic & Cunjak, 2019: 5). وجود فعالیت‌های مجرمانه‌اندک در گذشته علیه گردشگران در ایران و انتشار آن توسط رسانه‌های جمعی و شبکه‌های اجتماعی یکی از عوامل مختل‌کننده احتمالی برنامه‌های سفر گردشگران به این کشور است (Bayat et al., 2020: 8). بنابراین، گردشگران قبل از سفر به جست‌وجوی اطلاعات مرتبط با کشور مقصد خواهند پرداخت و پس از آن اطلاعات مربوط به عوامل گوناگون مانند خطرات مربوط به ایمنی یا هزینه سفر را ارزیابی می‌کنند. وجود جرم جنایت و عدم برنامه‌ریزی درست برای کاهش آن در تصمیم‌گیری برای انتخاب یک مقصد بسیار تأثیرگذار است. بنابراین، مطالعه علل وقوع جرم نه تنها برای جامعه‌شناسان و جرم‌شناسان، بلکه برای ذی‌نفعان صنعت گردشگری نیز مهم تلقی می‌شود (Baker & Stockto, 2014: 13); زیرا گردشگری صنعتی میان‌رشته‌ای است و با علوم گوناگونی مانند معماری و طراحی محیطی رابطه بسیار نزدیک و جدانشدنی دارد (Atazadeh & Mahmoudi Zarandi, 2017: 20).

طراحی محیطی (CPTED)^۱ بر زمینه‌هایی که در آن جرم اتفاق می‌افتد و تکنیک‌هایی که آسیب‌پذیری محیط را کاهش می‌دهند تأکید می‌کند (Jafari & Mosavi, 2022: 88). اگرچه تاکنون پژوهش‌های بسیاری تأثیر مؤلفه‌های طراحی محیطی را در پیشگیری از جرم در مناطق مسکونی و فضاهای شهری بررسی کردند، اهمیت طراحی محیطی در مناطق پر بازدید گردشگری کمتر توجه پژوهشگران حوزه شهرسازی و برنامه‌ریزی گردشگری را جلب کرده است. هدف این پژوهش شناسایی و بررسی مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم با رویکرد طراحی محیطی در مسیر میدان امام علی (ع) تا میدان نقش جهان اصفهان است که مسیر عبور بیشتر گردشگران است و گاهی جرم و جنایت علیه گردشگران در این منطقه رخ داده است (Marsousi, 2014: 113). مناطق پر بازدید گردشگری به دلیل حجم بالای مسافر و گردش مالی بالا می‌توانند به تدریج به مکان‌های پرخطر تبدیل شوند (Hami & Taghavi, 2016: 71). این مسیر بنا بر گزارش‌های خبری با انواع چالش‌های ناامنی مانند سرقت، شورش،

تکدی‌گری و فروش مواد مخدر روبه‌رو است و پژوهشی که به بررسی اهمیت و عملکرد مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم در این مقصد گردشگری پردازد وجود ندارد. از دیگر اهداف این پژوهش ارائه راهکار به منظور بهبود عملکرد هرکدام از اصول طراحی محیطی در مسیر مورد بررسی است. با توجه به آثار مخرب جرم در توسعه گردشگری، لازم است اهمیت و عملکرد هرکدام از مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم در سایت‌های گردشگری به‌طورکامل بررسی شود. این پژوهش، با استفاده از ماتریس تجزیه و تحلیل اهمیت - عملکرد (IPA)^۲، امکان بررسی اهمیت و عملکرد هر مؤلفه را فراهم می‌آورد و به تعیین فرصت‌های بهبود و همچنین هدایت برنامه‌ریزی‌های راهبردی منجر می‌شود. این پژوهش با هدف پاسخ به دو سؤال کلیدی انجام شده است: (۱) اهمیت و عملکرد هرکدام از مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم با رویکرد طراحی محیطی در مسیر میدان امام علی (ع) تا میدان نقش جهان اصفهان در چه وضعیتی قرار دارد؟ و (۲) چگونه می‌توان در بهبود هرکدام از این مؤلفه‌ها برای جلوگیری از شکل‌گیری وقوع جرم در این منطقه گام برداشت؟ این مطالعه بینشی از طراحی محیطی سایت گردشگری و مدیریت ایمنی را برای مدیران شهری و گردشگری مقاصد و گردشگران فراهم می‌کند و امید است یافته‌های پژوهش طراحی فیزیکی و محیطی منطقه مورد مطالعه را بهبود بخشد. علاوه بر این، انتظار می‌رود این مطالعه به ادبیات دانشگاهی در خصوص موضوع و منطقه مورد مطالعه کمک کند.

پیشینه و مبانی نظری

مهم‌ترین پیش‌نیاز برای موفقیت صنعت گردشگری شهرت مقاصد در کنترل جرم و تضمین امنیت گردشگران است (Baker & Stockton, 2014: 23). امنیت یکی از مؤلفه‌های کلیدی در انتخاب مقصد توسط گردشگران است (Hosseini Hashemtian & Sharifi, 2014: 2). حضور و ماندگاری گردشگران با احساس امنیت آن‌ها رابطه مستقیم دارد (Piroozfar et al, 2019: 10). وجود جنایت علیه گردشگران موضوعی است که تعداد کمی از متخصصان گردشگری به آن می‌پردازند، هرچند تعداد اندکی از مقاصد اصلی گردشگری از آن مصون هستند (Baker & Stockto, 2014: 4).

2. Importance-Performance Analysis (IPA)

1. Crime Prevention Through Environmental Design (CPTED)

164: 2017). طراحی محیطی بر این ادعا استوار است که می‌توان با طراحی مناسب محیط از ارتکاب جرم و حتی ورود مجرمان به محیط پیشگیری کرد و، علاوه بر بهبود کیفیت محیط زندگی و افزایش احساس تعلق به محیط، بر ترس ناشی از جرم نیز غلبه کرد. همچنین، طراحی محیطی باعث افزایش پایداری محیط از طریق اعمال اقدامات در سطوح کلان (ملی)، میانی (محلی) و خرد (سایت‌ها) خواهد شد (Jeong et al., 2017: 548). زیرا ویژگی‌های کالبدی و فضایی هر محیط بیانگر فرصت ارتکاب جرم است (Samadzadeh et al., 2020: 117; Ghaed Rahmati, 2014: 68). هرچند پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیطی به‌تنهایی جرم و جنایت را ریشه‌کن نخواهد کرد، در کنار دیگر راهکارهای پیشگیری از جرم می‌تواند مؤثر واقع شود (Hosseini Dioshly & Karimi Azari, 2017: 473). رویکرد طراحی محیطی، همانند رویکرد پلیس جامعه‌محور، راه‌حل را در همراهی نزدیک با مردم می‌داند (Salimi Sobhan et al., 2015: 56). اهمیت رویکرد طراحی محیطی در تمرکز بر بعد از پیشگیری از جرم است. درحالی‌که امروزه عموماً به مجازات پس از وقوع جرم توجه می‌شود (Sadeghi et al., 2013: 156). رویکرد پیشگیری از جرم با استفاده از طراحی محیطی در عرصه شهرسازی و امنیت به‌منزله رویکردی جامع در عرصه شهرسازی شناخته می‌شود (Emami Gheshlaq et al., 2020). جاذبه و سایت‌های گردشگری یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های توسعه و عرضه گردشگری هستند که بهره‌برداری بهینه از آن‌ها مستلزم توجه به فرایندهای ایجاد ارزش افزوده در آن‌ها از جمله احساس امنیت در محوره‌های گردشگری است.

نسل اول طراحی محیطی از روان‌شناسی محیطی و رفتاری استفاده می‌کند و بر روابط بین مردم و محیط تمرکز دارد. اصول طراحی محیطی در مقصد را انسان‌ها درک و رمزگشایی می‌کنند و این اصول می‌توانند در نحوه واکنش مردم به یک محیط تأثیر بگذارند؛ زیرا انسان هنگام ارتکاب جرم منطقی عمل می‌کند. نسل دوم فراتر از طراحی فیزیکی است و بر برنامه‌های اجتماعی و مشارکت جامعه برای ترویج خودپلیسی توسط جامعه تمرکز دارد (Cozens & Love, 2015: 397). شکل ۱ مدلی یکپارچه و پویا از مؤلفه‌های پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی را ارائه می‌دهد.

اگرچه توسعه گردشگری به‌تنهایی به نرخ بالای جرم و جنایت منجر نمی‌شود، سایت‌های گردشگری دارای ویژگی‌های بسیاری هستند که آن‌ها را به تدریج به مکان‌های پرخطر تبدیل می‌کند (Badiora et al., 2021: 9). معمولاً گردشگران پول زیادی به همراه دارند و وسایل آنان مانند تلفن همراه و دوربین عکاسی به راحتی قابل فروش است. بنابراین، این افراد اهداف سودآور برای مجرمان هستند (Matakovic & Cunjak, 2019: 2). از طرفی، گردشگران اهداف مشخصی هستند؛ چراکه معمولاً نوع لباس پوشیدن و حرف زدن آن‌ها با جمعیت محلی متفاوت است (Larry, 2005: 25; Holcomb & Pizam, 2006: 122). جرم و جنایت علیه گردشگران فقط به خشونت و آزار آن‌ها ختم نمی‌شود، بلکه ممکن است این جرم و جنایت علیه زیرساخت‌های گردشگری و کارمندان شاغل در صنعت گردشگری انجام شود (Lisowska, 2017: 34). تحقیقات نشان می‌دهد انگیزه، زمان و مکان سه عامل کلیدی در وقوع جرائم گوناگون هستند و، از میان این عوامل، مؤلفه مکان اهمیت بیشتری دارد (Shahsavari et al., 2020: 90). به عبارتی، شرایط محیط فیزیکی علتی منطقی در ارتکاب جرم توسط مجرمان است (Visi & Farhamand Borujen, 2018: 88). همچنین، رویکردهای مختلفی در زمینه پیشگیری از جرم و جنایت بیان شده که از جمله آن‌ها می‌توان به رویکرد قانونی، رویکرد محیطی و رویکرد اجتماعی اشاره کرد (Amari et al., 2021: 147). به کمک اصول طراحی محیطی، شناختی منطقی از خصوصیات فیزیکی منطقه و توانمندی‌های ذاتی موجود به دست خواهد آمد. همچنین، اصول جذب گردشگر را می‌توان با اصول طراحی محیطی برای رسیدن به توسعه پایدار تلفیق کرد (Atazadeh & Mahmoudi Zarandi, 2017: 23).

هم‌زمان با افزایش جمعیت در دهه ۱۹۷۰، توجه پژوهشگران به پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی جلب شد. نیومن و جیکوبز^۱ را می‌توان از آغازگران پیشگیری از جرم از طریق اصول طراحی محیطی به شمار آورد (Amari et al., 2021: 147). طراحی محیطی یکی از مناسب‌ترین اقدامات پیشگیری از جرم است؛ زیرا طراحی و برنامه‌ریزی عوامل محیطی هزینه کلی پیشگیری از جرم را کاهش می‌دهد (Ceccato,

مجرمانه تأثیرگذار باشد.

نتایج مطالعه فردین و همکاران (2019) نیز نشان داد ساختار قدیمی، مقیاس نامناسب، ارتفاع ساختمان‌ها و عدم استفاده از رنگ، نور و طراحی مناسب در فضاهای شهری از جمله محرک‌های کلیدی محیطی در افزایش جرم در منطقه ۵ تهران است. با توجه به گستردگی پژوهش‌های داخلی در زمینه نقش طراحی محیطی در پیشگیری از جرم، بخشی از این پژوهش‌ها در جدول ۱ مطرح شده است.

گردشگری با میزان احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد. شهسواری و همکاران (2020) نیز در پژوهشی با عنوان «ارزیابی و پایش تأثیر طراحی محیطی در پیشگیری از جرم و اثر آن در احساس امنیت شهروندان با رویکرد (CPTED) (مورد مطالعه: محله نعمت‌آباد، تهران» نشان دادند شاخص‌های مدیریت و نگهداری، قلمروگرایی، نظارت طبیعی، کنترل و دسترسی و حمایت از فعالیت‌های اجتماعی به ترتیب دارای بیشترین میانگین هستند. همچنین، طراحی محیطی می‌تواند در افزایش احساس امنیت و کاهش فرصت برای وقوع اعمال

جدول ۱: پیشینه پژوهش‌های داخلی

منبع	یافته‌های پژوهش
جعفری و موسوی (۲۰۲۲)	نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که محیط و بهره‌گیری از اصول طراحی محیطی در پیشگیری از جرم در شهر همدان مؤثر بوده است. همچنین، در این پژوهش، نقش محیط در شکل‌گیری انگیزه ارتکاب جرم توسط مجرمان اثبات شده است.
ضمیری و شریفی نوغابی (۲۰۲۲)	توجه به مناظر خیابانی و طراحی محیطی و بهره‌گیری از اصول گرافیک محیطی به افزایش تمایل به حضور در فضاهای شهری و افزایش نظارت عمومی و در نتیجه کاهش تمایل به انجام اعمال مجرمانه منجر می‌شود. همچنین، افزایش فضاهای سبز در محله‌ها می‌تواند تمایل به فعالیت‌های اجتماعی را افزایش و در نتیجه فرصت برای وقوع جرم را کاهش دهد.
امامی و همکاران (۲۰۲۱)	کوچه‌بندی و خیابان‌کشی در روستا، بهبود و اصلاح معماری، استفاده از سیستم دوربین مدار بسته، بهبود وضعیت روشنایی معابر و کنترل و نظارت مأموران می‌تواند به ایجاد امنیت و پیشگیری از جرم منجر شود.
سلیمانی مقدم و دینیاری (۲۰۲۱)	مجرمان در انتخاب زمان و مکان بزهکاری کاملاً منطقی عمل می‌کنند و مناسب‌ترین و کم‌خطرترین مکان‌ها و مناطقی را که از نظر نورپردازی ضعیف هستند برای اعمال مجرمانه بر می‌گزینند و رابطه معکوسی بین وقوع جرم و روشنایی وجود دارد.
قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)	نتایج تحقیق هفت عامل مدیریت و نگهداری مجموعه، نظارت طبیعی مردم در محیط شهری، هم‌بستگی در اجتماع محلی، طراحی انسان محور محیط، خدمت‌رسانی، قلمرگرایی و ارتقای هویت‌مندی را در پیشگیری از جرم در مسکن مهر شهرستان نظرآباد مؤثر می‌داند و، در این میان، عامل نظارت طبیعی بیشترین سهم را در پیشگیری از جرم دارد.
جیبا و همکاران (۲۰۲۰)	با توجه به رابطه بین فضاهای بی‌دفاع و جرم و سرقت، با کاهش فضاهای بی‌دفاع و توجه به مکان جرم و طراحی مناسب محیط، می‌توان از وقوع برخی از جرائم جلوگیری کرد.
پورجعفر و همکاران (۲۰۱۰)	فضاهای قابل دفاع و امن در شهرهای تاریخی ایران با پشتیبانی از مفهوم سرمایه اجتماعی، تحت نظارت همگانی و با مسئولیت جمعی مراقبت می‌شده و در کاهش جرم و ثبات امنیتی در شهرها نقش برجسته‌ای داشته است.
صالحی و همکاران (۲۰۱۹)	عدم استفاده از ورودی‌ها و خروجی‌های فرورفته (به دلیل ایجاد گوشه‌هایی که از نظارت عادی خارج است) در افزایش امنیت محیطی نقش دارد.

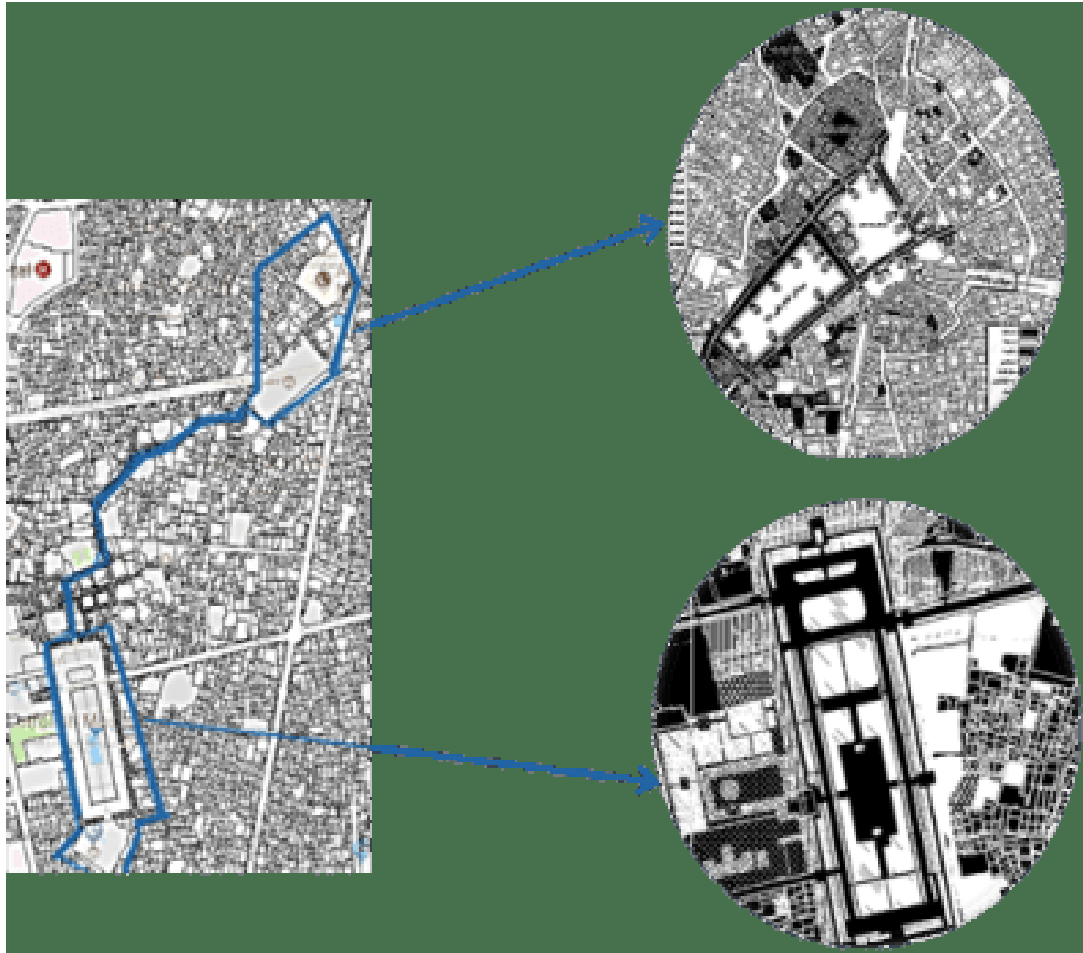

منبع	یافته‌های پژوهش
فردین و همکاران (۲۰۱۹)	بافت فرسوده، استفاده از مقیاس نامناسب و ارتفاع بلند ساختمان‌ها، بهره‌برداری نامناسب از رنگ، نور و طراحی خیابان‌ها برخی از مؤلفه‌های محیطی در منطقه ۵ تهران هستند که احتمال ارتکاب جرم را در این منطقه افزایش می‌دهند.
حشمتی و چاره‌جو (۲۰۱۸)	ارائه راهکارها و اصلاحات مرتبط با معیارهای CPTED
ویسی و فرهنگ بروجن (۲۰۱۸)	طراحی صحیح و استفاده بهینه از فضا، علاوه بر ارتقای کیفیت زندگی، به پیشگیری از وقوع جرم به دلیل ترس از ارتکاب جرم منجر خواهد شد.
مؤیدفر و رفیع (۲۰۱۸)	نتایج نشان‌دهنده لزوم توجه به ملاحظات اجتماعی امنیت در بافت تاریخی میبد است و متغیرهایی چون زیبایی، عدم احساس آشفتگی، مبلمان شهری مناسب، تنوع سرزندگی و ایمنی به‌منزله مؤلفه‌های ادراکی، کالبدی و عمومی هستند.
سالاری‌پور و همکاران (۲۰۱۷)	ارائه راهکارها و اصلاحات مرتبط با معیارهای محیطی CPTED در محله زرجوب.
حسینی دیوشلی و کریمی آذری (۲۰۱۷)	محیط و طراحی مناسب آن می‌تواند مانع وقوع جرم شود، به طوری که در مؤلفه قلمروبندی، متغیر استفاده از موانع واقعی و نمادین؛ در قسمت افزایش نظارت، متغیر نظارت بر ورودی ساختمان‌ها با استفاده از نورپردازی؛ در قسمت کنترل ورودی‌ها و دسترسی‌ها، متغیر اجتناب از طراحی‌های جزئی و جلوآمدگی‌ها و عقب‌نشینی‌ها و، در قسمت بهبود کیفیت‌های محیطی، متغیر اختصاص دادن فضای تعریف‌شده مشترک به ساکنان هریک از بلوک‌ها بیشترین سهم را در پیشگیری از جرائم در مجتمع‌های مسکونی به خود اختصاص دادند.
سلیمی سبحان و همکاران (۲۰۱۵)	رویکرد پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی در منفعل‌سازی کانون‌های جرم‌خیز دارای ۶ قوت، ۹ فرصت، ۸ آرمان و ۶ نتیجه است و متناسب با تکنیک SOAR، به‌منظور منفعل‌سازی کانون‌های جرم‌خیز شهری، ۴۰ راهبرد ارائه شده است.
مرصومی و همکاران (۲۰۱۴)	توجه شهرداری به اصول طراحی محیطی، رعایت اصول ایمنی توسط شهروندان در معماری ساختمان‌ها و حذف فضاهای غیرقابل دفاع از جمله عوامل پیشگیری از جرم به کمک طراحی محیطی است.
قائد رحمتی و شمسی (۲۰۱۴)	در این پژوهش راهکارهایی برای پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی در مجتمع‌های مسکونی شهر یزد براساس چهار شاخص جمعیت‌شناسی، رفاهی و خدماتی، دسترسی و امنیتی بیان شده است.
حیدری و همکاران (۲۰۱۲)	توزیع متعادل کاربری‌های مختلف در سطح شهر، می‌تواند باعث افزایش نظارت اجتماعی در مناطق خلوت شهر و باعث کاهش تراکم بیش‌ازحد جمعیت و فعالیت‌ها در بخش‌های متراکم شهر شود و بدین طریق می‌توان از بروز جرائم پیشگیری کرد.

روش‌شناسی پژوهش

نیمی از خبرگان از اعضای هیئت علمی و مدرسان دانشگاه و نیمی از آنان از فعالان در صنعت گردشگری و شهرداری شهر اصفهان و آشنا به ویژگی‌های کالبدی محدوده مورد مطالعه هستند. هدف این پژوهش تعیین اهمیت نسبی مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم در مسیر میدان امام علی (ع) تا میدان نقش جهان و سنجش این عوامل در شهر اصفهان با استفاده از تجزیه و تحلیل اهمیت - عملکرد است.

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش توصیفی - تحلیلی است. شیوه گردآوری داده‌ها کتابخانه‌ای و میدانی بوده است. جامعه آماری این تحقیق شامل خبرگان آشنا به برنامه‌ریزی، طراحی شهری و گردشگری در شهر اصفهان است. خبرگان این پژوهش دارای مدرک فوق‌لیسانس و دکتری با حداقل ۵ سال سابقه فعالیت در حوزه مرتبط با تحقیق هستند.

شکل ۲: نقشه قلمرو مکانی پژوهش (منبع: یافته‌های تحقیق)

نظرهای خبرگان و کارشناسان استفاده شود تا روایی محتوا به دست آید. به منظور تعیین پایایی پرسش‌نامه نیز مقدار ضریب آلفای کرونباخ بیشتر از ۰/۷ است و پایایی تأیید می‌شود.

برای کاربرد مدل اهمیت - عملکرد باید مؤلفه‌های مدنظر مشخص شوند. اثربخشی این مدل به مؤلفه‌های تحلیلی آن وابسته است. اولین گام در بهره‌گیری از این مدل شناسایی مؤلفه‌های تحلیلی است (Asefi et al., 2019). بنابراین، ابتدا، براساس مرور جامع ادبیات و مطالعه کتب و مقالات منتشرشده در منابع معتبر، مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم استخراج شد. در نهایت، ۳۵ مؤلفه در پرسش‌نامه گنجانده و از ۱۵ خیره خواسته شد که به اهمیت و عملکرد هر مؤلفه امتیاز دهند. داده‌ها با استفاده از ماتریس اهمیت - عملکرد تجزیه و تحلیل شدند. جدول ۲ مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم را نشان می‌دهد.

تجزیه و تحلیل اهمیت - عملکرد را مارتیلا و جیمز (1977) ارائه کردند. اهمیت این مدل، در ارزیابی سطح موجود در آسیب‌شناسی و مشخص کردن نقاط قوت و ضعف سیستم و کارایی آن در شناخت اولویت‌ها و اتخاذ استراتژی‌های بهبود، موجب شد تا این مدل در زمینه‌های گوناگون به کار گرفته شود (Mirhabibi et al., 2020: 285). نقش ماتریس اهمیت - عملکرد کمک به فرایند تصمیم‌گیری است (Farzin et al., 2019: 230). از نظر اسلک^۱، در این مدل برای سنجش شاخص‌ها می‌توان از مقیاس پنج‌تایی، هفت‌تایی یا نه‌تایی استفاده کرد (Kitcharoen, 2004). در این پژوهش، پرسش‌نامه براساس طیف پنج‌تایی طراحی شده است («از بسیار کم تا بسیار زیاد» برای سنجش میزان اهمیت و «از بسیار ضعیف تا بسیار خوب» برای سنجش عملکرد هر مؤلفه). در طراحی پرسش‌نامه، سعی شده است که از پیشینه پژوهش و همچنین

1. Slack

جدول ۲: مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم

ردیف	مؤلفه‌ها	منبع
۱	تقویت و القای حس مالکیت	اعرابی و همکاران (۲۰۱۹)، لی و همکاران (۲۰۱۶)، ویسی و فرهمند بروجن (۲۰۱۸)، میرجمشیدیان و همکاران (۲۰۱۵)، حسینی دیوشلی و کریمی آذری (۲۰۱۷)
۲	میزان تفکیک فضاها	شن و همکاران (۲۰۲۱)، اعرابی و همکاران (۲۰۱۹)، تانی و همکاران (۲۰۱۶)، لی و همکاران (۲۰۱۶)، عامری و همکاران (۲۰۲۱)، شهسواری و همکاران (۲۰۲۰)، ویسی و فرهمند بروجن (۲۰۱۸)، وطن‌خواه و همکاران (۲۰۱۹)، مؤیدفر و رفیع (۲۰۱۸)
۳	میزان تعاملات موجود بین ساکنان محله	قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، شهسواری و همکاران (۲۰۲۰)، حسینی دیوشلی و کریمی آذری (۲۰۱۷)
۴	نفوذپذیری (میزان دسترسی وسایل نقلیه مانند موتورسیکلت‌ها، عابران پیاده و مردم به مقصد)	بادیورا و همکاران (۲۰۲۱)، اعرابی و همکاران (۲۰۲۰)، وطنخواه و همکاران (۲۰۱۹)، بهرامی و همکاران (۲۰۱۷)، حسینی دیوشلی و کریمی آذری (۲۰۱۷)
۵	شکل، ابعاد و نحوه نورپردازی و روشنایی تابلوهای راهنمای شهری، راهنمایی و رانندگی در ساعات گوناگون شب و روز	شن و همکاران (۲۰۲۱)، سلیمانی مقدم و دینیاری (۲۰۲۱)، پیروزفر و همکاران (۲۰۱۹)، تانی و همکاران (۲۰۱۶)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، مؤیدفر و رفیع (۲۰۱۸)، لطفی و همکاران (۲۰۱۷)، بهرامی و همکاران (۲۰۱۷)، مستوفی الممالکی و بهرامی (۲۰۱۴)
۶	نظارت طبیعی یا غیررسمی (این نوع نظارت زمانی محقق می‌شود که فضا به گونه‌ای طراحی شود که ساکنان و کسبه بازار خود بتوانند به راحتی بر فضاهای خصوصی، نیمه خصوصی و عمومی نظارت کامل داشته باشند).	شن و همکاران (۲۰۲۱)، سجودی و همکاران (۲۰۲۱)، اعرابی و همکاران (۲۰۲۰)، پیروزفر و همکاران (۲۰۱۹)، تانی و همکاران (۲۰۱۶)، لی و همکاران (۲۰۱۶)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، شهسواری و همکاران (۲۰۲۰)، وطنخواه و همکاران (۲۰۱۹)، بهرامی و همکاران (۲۰۱۷)، میرجمشیدیان و همکاران (۲۰۱۵)، طباطبایی و مؤمنی (۲۰۱۵)، سلیمی سبحان و همکاران (۲۰۱۵)، حشمتیان و چاره‌جو (۲۰۱۸)، قائد رحمتی و شمسی (۲۰۱۴)
۷	نظارت رسمی یا سازمان یافته (نظارت رسمی توسط پلیس، بخش امنیت خصوصی یا به وسیله مدیران اماکن به صورت حرفه‌ای اعمال می‌شود).	سجودی و همکاران (۲۰۲۱)، شن و همکاران (۲۰۲۱)، تانی و همکاران (۲۰۱۶)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، عامری و همکاران (۲۰۲۱)، شهسواری و همکاران (۲۰۲۰)، میرجمشیدیان و همکاران (۲۰۱۵)
۸	نظارت فنی (به سیستم‌های استفاده شده برای نظارت و حفاظت فضایی مربوط است، مانند نصب دوربین‌های مدار بسته و بهبود روشنایی).	شهسواری و همکاران (۲۰۲۰)، ویسی و فرهمند بروجن (۲۰۱۸)، میرجمشیدیان و همکاران (۲۰۱۵)، حسینی حشمتیان و شریفی (۲۰۱۴)
۹	افزایش دید و رؤیت پذیری	سلیمانی مقدم و دینیاری (۲۰۲۱)، صالحی و همکاران (۲۰۱۹)، لی و همکاران (۲۰۱۶)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، حسینی دیوشلی و کریمی آذری (۲۰۱۷)
۱۰	حضور بیشتر ساکنان در فضاهای عمومی	بادیورا و همکاران (۲۰۲۱)، وطنخواه و همکاران (۲۰۱۹)، حسینی دیوشلی و کریمی آذری (۲۰۱۷)
۱۱	وجود امنیت و القای حس آن به گردشگران	بادیورا و همکاران (۲۰۲۱)، اعرابی و همکاران (۲۰۲۰)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، حسینی دیوشلی و کریمی آذری (۲۰۱۷)

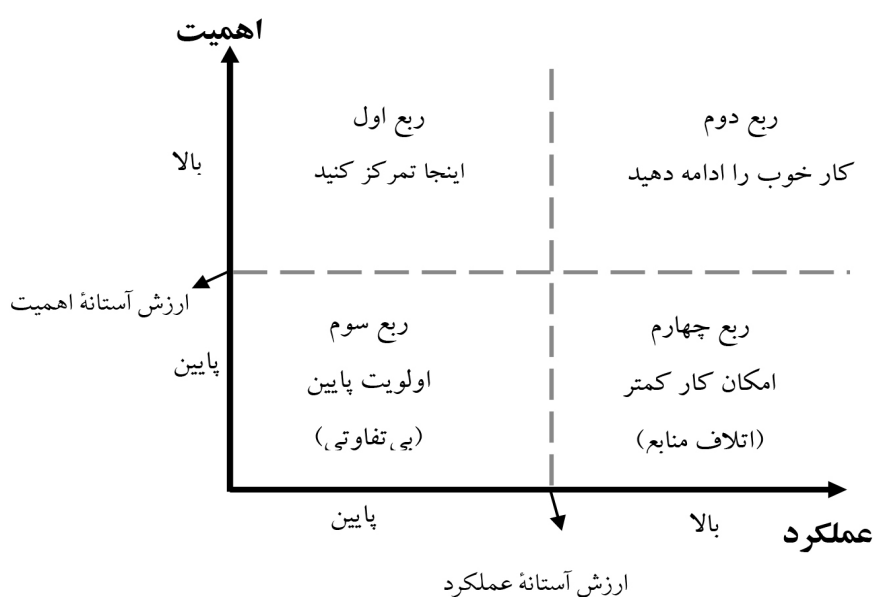
ردیف	مؤلفه‌ها	منبع
۱۲	کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم و هر آنچه مجرم را برای ارتکاب به جرم ترغیب کند.	لی و همکاران (۲۰۱۶)، لطفی و همکاران (۲۰۱۷)، حسینی دیوشلی و کریمی آذری (۲۰۱۷)
۱۳	تعداد کاربری‌های تجاری - اداری و نیمه‌وقت در بدنه معابر بیرونی و درونی	پیروفر و همکاران (۲۰۱۹)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، مستوفی الممالکی و بهرامی (۲۰۱۴)
۱۴	میزان آگاهی مردم از علانم و تابلوهای ورودی و خروجی	اعرابی و همکاران (۲۰۲۰)، شهنساری و همکاران (۲۰۲۰)، میرجمشیدیان و همکاران (۲۰۱۵)
۱۵	میزان برخورداری خیابان‌های محله از نگهدارنده و حفاظ و همچنین کنترل ورود و خروج و جلوگیری از ورود بزهکاران و مجرمان	تانی و همکاران (۲۰۱۶)، عامری و همکاران (۲۰۲۱)، شهنساری و همکاران (۲۰۲۰)، سلیمی سبحان و همکاران (۲۰۱۵)
۱۶	کاهش فضاهای متروکه و مخروبه	بادپورا و همکاران (۲۰۲۱)، اعرابی و همکاران (۲۰۲۰)، صالحی و همکاران (۲۰۱۹)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، مؤیدفر و رفیع (۲۰۱۸)
۱۷	ایجاد تصویر مثبت در ذهن گردشگران	صالحی و همکاران (۲۰۱۹)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)
۱۸	کیفیت کف معابر به لحاظ هموار بودن و شیب	حیدرزاده و همکاران (۲۰۲۱)، شن و همکاران (۲۰۲۱)، لی و همکاران (۲۰۱۶)، تانی و همکاران (۲۰۱۶)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، لطفی و همکاران (۲۰۱۷)
۱۹	میزان اهمیت به مسئله نندالیسم (تخریب آثار تاریخی)	شهنساری و همکاران (۲۰۲۰)، وطنخواه و همکاران (۲۰۱۹)، میرجمشیدیان و همکاران (۲۰۱۵)، سلیمی سبحان و همکاران (۲۰۱۵)
۲۰	اهمیت دادن به حفظ و نگهداری از امکانات	شهنساری و همکاران (۲۰۲۰)، وطنخواه و همکاران (۲۰۱۹)، بهرامی و همکاران (۲۰۱۷)، میرجمشیدیان و همکاران (۲۰۱۵)، سلیمی سبحان و همکاران (۲۰۱۵)
۲۱	افزایش تعاملات اجتماعی و سرزندگی	حیدرزاده و همکاران (۲۰۲۱)، بادپورا و همکاران (۲۰۲۱)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، صمدزاده و همکاران (۲۰۲۰)، حسینی دیوشلی و کریمی آذری (۲۰۱۷)
۲۲	کاهش فضاهای گنگ و نامفهوم و افزایش جهت‌یابی و خوانایی	صالحی و همکاران (۲۰۱۹)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)
۲۳	میزان نظافت و پاکیزگی	حیدرزاده و همکاران (۲۰۲۱)، بادپورا و همکاران (۲۰۲۱)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، بهرامی و همکاران (۲۰۱۷)
۲۴	رنگ مصالح و کیفیت‌های زیباشناختی	بادپورا و همکاران (۲۰۲۱)، شن و همکاران (۲۰۲۱)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، فردین و همکاران (۲۰۱۹)، مستوفی الممالکی و بهرامی (۲۰۱۴)
۲۵	شناسایی فضاهای پرخطر و آماج بالقوه جرم	ویسی و فرهنگند بروجن (۲۰۱۸)، میرجمشیدیان و همکاران (۲۰۱۵)
۲۶	سخت کردن فیزیکی آماج جرم (هدف، جلوگیری از فعالیت بزهکاران بالقوه در فضاهای بحرانی یا آماج خاص جرم)	بادپورا و همکاران (۲۰۲۱)، شن و همکاران (۲۰۲۱)، اعرابی و همکاران (۲۰۲۰)، صالحی و همکاران (۲۰۱۹)، لی و همکاران (۲۰۱۶)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، ویسی و فرهنگند بروجن (۲۰۱۸)، لطفی و همکاران (۲۰۱۷)
۲۷	حذف زوایای پنهان	بادپورا و همکاران (۲۰۲۱)، پیروفر و همکاران (۲۰۱۹)، صالحی و همکاران (۲۰۱۹)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، لطفی و همکاران (۲۰۱۷)
۲۸	ایجاد فضاهای قابل دفاع (چهارچوب کالبدی فضا به گونه‌ای طراحی شود که ساکنان قادر به کنترل فضا باشند).	پیروفر و همکاران (۲۰۱۹)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، لطفی و همکاران (۲۰۱۷)
۲۹	میزان استقرار کاربری‌های جاذب جمعیت	شهنساری و همکاران (۲۰۲۰)، میرجمشیدیان و همکاران (۲۰۱۵)، سلیمی سبحان و همکاران (۲۰۱۵)
۳۰	جریان داشتن فعالیت‌ها در طی شبانه‌روز	عامری و همکاران (۲۰۲۱)، شهنساری و همکاران (۲۰۲۰)

ردیف	مؤلفه‌ها	منبع
۳۱	کنترل کاربری‌های دارای هنجاری‌های اجتماعی (مکان‌هایی که محل عبور افراد معتاد و تکدی‌گران است و موجب سلب آسایش کاربران خواهد شد).	بادیورا و همکاران (۲۰۲۱)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، صمدزاده و همکاران (۲۰۲۰)
۳۲	میزان نزاع و درگیری	بادیورا و همکاران (۲۰۲۱)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)
۳۳	رضایت از امکانات و حمل‌ونقل	کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)
۳۴	احساس تعلق (برای افزایش احساس مسئولیت مدنی کاربران باید در آن‌ها احساس تعلق به محیط القا شود).	حیدرزاده، حقی و زرین (۲۰۲۱)، کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، صمدزاده و همکاران (۲۰۲۰)، وطن‌خواه و همکاران (۲۰۱۹)
۳۵	برگزاری مراسم‌های آیینی	کوزنس و لاو (۲۰۱۵)، قشلاق‌پور و باباخانی (۲۰۲۱)، صمدزاده و همکاران (۲۰۲۰)

عملکرد مسئولان نیز در سطح بالایی قرار دارد. عوامل ربع سوم اهمیت چندانی ندارند و نیازمند اصلاح فوری نیستند، اما مدیران نباید از آن‌ها غافل شوند. در ربع چهارم، با وجود اهمیت کم ویژگی‌های درک‌شده، سطح عملکرد بالا است و مشتریان از عملکرد راضی هستند. ربع چهارم بیانگر نقاط قوت غیر مهم است و بهتر است منابع صرف‌شده برای آن‌ها به عوامل دیگری اختصاص داده شود. شکل ۳ ماتریس اهمیت - عملکرد را نشان می‌دهد.

اغلب در ماتریس اهمیت - عملکرد، محور X نشان‌دهنده «عملکرد» و محور Y بیانگر «اهمیت» است. در ربع اول، ویژگی‌های درک‌شده از سوی پاسخ‌دهندگان اهمیت بسیاری دارد، اما سطح عملکرد پایین است. ربع اول ناحیه‌ای کلیدی است. عواملی که در این ربع قرار می‌گیرند باید در اولین فرصت بهبود پیدا کنند. عواملی که در ربع دوم قرار می‌گیرند عواملی اساسی و کلیدی هستند که باید حفظ شوند. در ربع دوم، ویژگی‌های درک‌شده برای پاسخ‌دهندگان اهمیت بسیاری دارند و

شکل ۳: ماتریس اهمیت - عملکرد

یونسکو به ثبت جهانی رسید. میدان نقش جهان و میدان امام علی (ع) هر دو از میدان‌های شهری و حکومتی زمان صفویان و سلجوقیان بوده‌اند که امروزه فضاهای مهم گردشگری جهان محسوب می‌شوند. سرقت، تکدی‌گری، فروش مواد مخدر، ورود موتورسیکلت به درون سایت گردشگری، نورپردازی نامناسب، وجود مخروبه‌های فراوان و زباله‌های اطراف محدوده (شکل ۴ و ۵) در این محور مهم گردشگری می‌تواند موجب نارضایتی بازدیدکنندگان و گردشگران و تغییر در تقاضای مقصد شود و حتی در احساس امنیت گردشگران، ساکنان و کسبه تأثیر منفی بگذارد و به‌مرور به محل ناامنی تبدیل شود.

در مدل اهمیت - عملکرد، از میانگین داده‌های مربوط به سطح عملکرد و میانگین داده‌های مربوط به درجه اهمیت هر یک از شاخص‌ها برای تعیین مختصات هر شاخص و نمایش آن در ماتریس استفاده می‌شود (Wong, et al., 2011: 24) با توجه به هدف پژوهش به‌منظور بررسی اهمیت و عملکرد مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم با رویکرد طراحی محیطی، محور گردشگری میدان امام علی (ع) و میدان نقش جهان اصفهان به‌دلیل اهمیت گردشگری و تاریخی آن انتخاب شده است. میدان نقش جهان در سال ۱۳۱۳ به شماره ۱۰۲ در فهرست آثار ملی ایران ثبت شد و در اردیبهشت ۱۳۵۸ به شماره ۱۱۵ جزء نخستین آثار ایرانی بود که به‌منزله میراث جهانی

شکل ۴: وضعیت مسجد جامع اصفهان از نمای پشت (منبع: یافته‌های تحقیق)

شکل ۵: وضعیت میدان نقش جهان و محلات آن (دسترسی نامناسب، وجود نخاله ساختمانی و زباله‌ها، کیفیت نامناسب معابر) (منبع: یافته‌های تحقیق)

محاسبه شد. میانگین مربوط به اهمیت و عملکرد هر یک از مؤلفه‌ها در جدول ۳ نشان داده شده است.

یافته‌های پژوهش

به‌منظور ترسیم ماتریس، ابتدا میانگین هندسی نظرهای مربوط به اهمیت و عملکرد تمامی مؤلفه‌ها

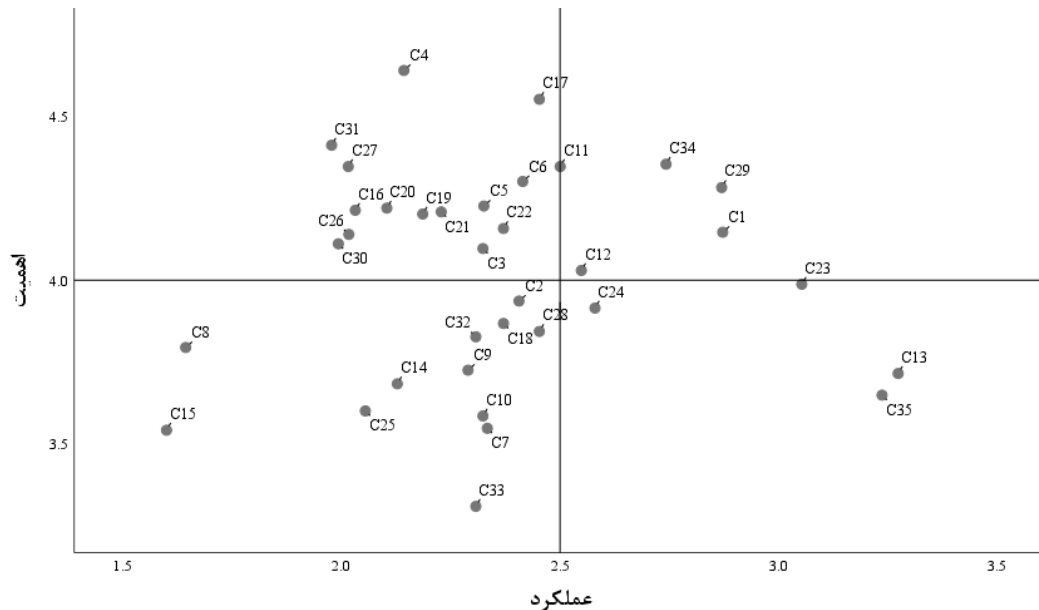
جدول ۳: میانگین اهمیت و عملکرد مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم

میانگین عملکرد	میانگین اهمیت	مؤلفه‌ها
۳	۴/۲	تقویت و القای حس مالکیت
۲/۶	۴/۲	میزان تفکیک فضاها
۲/۵	۴/۲	میزان تعاملات موجود بین ساکنان محله
۲/۳	۴/۷	نفوذپذیری
۲/۵	۳/۴	شکل، ابعاد و نحوه نورپردازی و روشنایی تابلوهای راهنمای شهری، راهنمایی و رانندگی در ساعات گوناگون شب و روز
۲/۶	۴/۴	نظارت طبیعی
۲/۴	۳/۷	نظارت رسمی یا سازمان‌یافته
۱/۸	۳/۹	نظارت فنی
۲/۵	۳/۹	افزایش دید و رؤیت‌پذیری
۲/۶	۳/۷	حضور بیشتر ساکنان در فضاها عمومی
۲/۷	۴/۵	وجود امنیت و القای حس آن به گردشگران
۲/۷	۳/۴	کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم و هر آنچه مجرم را برای ارتکاب به جرم ترغیب کند.
۳/۴	۳/۸	تعداد کاربری‌های تجاری - اداری و نیمه‌وقت در بدنه معابر بیرونی و درونی
۲/۳	۳/۸	میزان آگاهی مردم از علائم و تابلوهای ورودی و خروجی
۱/۹	۳/۸	میزان برخورداری خیابان‌های محله از نگهبان و حفاظ و همچنین کنترل ورود و خروج و جلوگیری از ورود بزهکاران و مجرمان
۲/۲	۴/۵	کاهش فضاها متروکه و مخروبه
۲/۶	۴/۶	ایجاد تصویر مثبت در ذهن گردشگران
۲/۵	۴	کیفیت کف معابر به لحاظ هموار بودن و شیب
۲/۳	۳/۴	میزان اهمیت دادن به مسئله وندالیسم
۲/۳	۳/۴	اهمیت دادن به حفظ و نگهداری از امکانات
۲/۵	۳/۴	افزایش تعاملات اجتماعی و سرزندگی
۲/۵	۳/۴	کاهش فضاها گنگ و نامفهوم و افزایش جهت‌یابی و خوانایی
۳/۳	۴/۲	میزان نظافت و پاکیزگی
۲/۹	۴	رنگ مصالح و کیفیت‌های زیباشناختی
۲/۲	۳/۷	شناسایی فضاها پرخطر و آماج بالقوه جرم
۲/۱	۳/۴	سخت کردن فیزیکی آماج جرم
۲/۱	۴/۵	حذف زوایای پنهان
۲/۶	۳/۹	ایجاد فضاها قابل دفاع
۳/۱	۴/۴	میزان استقرار کاربری‌های جاذب جمعیت
۲/۳	۴/۲	جریان داشتن فعالیت‌ها در طی شبانه‌روز
۲/۳	۴/۵	کنترل کاربری‌های دارای هنجاری‌های اجتماعی
۲/۵	۳/۹	میزان نزاع و درگیری
۲/۵	۳/۵	رضایت از امکانات و حمل و نقل
۲/۹	۴/۴	احساس تعلق
۳/۳	۳/۹	برگزاری مراسم‌های آیینی

با توجه به جدول ۳، مؤلفه‌های «تعداد کاربری‌های تجاری - اداری و نیمه‌وقت در بدنه معابر بیرونی و درونی»، «برگزاری مراسم‌های آیینی»، «میزان نظافت و پاکیزگی» و «میزان استقرار کاربری‌های جاذب جمعیت» به ترتیب بیشترین میانگین عملکرد و مؤلفه‌های «نفوذپذیری»، «ایجاد تصویر مثبت در ذهن گردشگران»،

«وجود امنیت و القای حس آن به گردشگران»، «کاهش فضاهاى متروکه و مخروبه»، «حذف زوایای پنهان» و «کنترل کاربری‌های دارای هنجاری‌های اجتماعی» به ترتیب بیشترین میانگین اهمیت را دارند. مؤلفه‌ها در شکل ۶ نشان داده شده است.

شکل ۶: نمودار اهمیت - عملکرد (منبع: یافته‌های تحقیق)

که از نظر خبرگان اهمیت زیاد و عملکرد خوبی دارند. بنابراین، مدیران گردشگری بایستی اقدامات لازم را به منظور حفظ وضعیت موجود در این زمینه‌ها انجام دهند.

مؤلفه‌های «میزان تفکیک فضاها»، «نظارت رسمی یا سازمان‌یافته»، «نظارت فنی» «افزایش دید و رؤیت‌پذیری»، «حضور بیشتر ساکنان در فضاهاى عمومی»، «میزان آگاهی مردم از علائم و تابلوهای ورودی و خروجی»، «میزان برخورداری خیابان‌های محله از نگهبان و حفاظ و همچنین کنترل ورود و خروج و جلوگیری از ورود بزهکاران و مجرمان»، «کیفیت کف معابر به لحاظ هموار بودن و شیب»، «شناسایی فضاهاى پرخطر و آماج بالقوه جرم»، «ایجاد فضاهاى قابل دفاع»، «میزان نزاع و درگیری» و «رضایت از امکانات و حمل و نقل»، در ربع سوم قرار گرفته‌اند. در این ربع، مؤلفه‌هایی قرار دارند که اهمیت پایینی دارند و عملکرد شهر اصفهان نیز با توجه به آن‌ها ضعیف است.

مؤلفه‌های «تعداد کاربری‌های تجاری - اداری و نیمه‌وقت در بدنه معابر بیرونی و درونی»، «میزان نظافت

با توجه به شکل ۶، مؤلفه‌های «میزان تعاملات موجود بین ساکنان محله»، «نفوذپذیری»، «شکل، ابعاد و نحوه نورپردازی و روشنایی تابلوهای راهنما»، «نظارت طبیعی» و «وجود امنیت و القای حس آن به گردشگران»، «کاهش فضاهاى متروکه و مخروبه»، «ایجاد تصویر مثبت در ذهن گردشگران»، «میزان اهمیت دادن به مسئله نندالیسم»، «اهمیت دادن به حفظ و نگهداری از امکانات»، «افزایش تعاملات اجتماعی و سرزندگی»، «کاهش فضاهاى گنگ و نامفهوم و افزایش جهت‌یابی و خوانایی»، «سخت کردن فیزیکی آماج جرم»، «حذف زوایای پنهان»، «جریان داشتن فعالیت‌ها در طی شبانه‌روز» و «کنترل کاربری‌های دارای هنجاری‌های اجتماعی» به منزله مؤلفه‌هایی تعیین شده‌اند که اهمیت بسیاری دارند، ولی عملکرد مربوط به آن‌ها ضعیف است. در نتیجه، مدیران باید تلاش‌های خود را بر بهبود عملکرد این مؤلفه‌ها متمرکز کنند.

مؤلفه‌های «تقویت و القای حس مالکیت»، «کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم»، «میزان استقرار کاربری‌های جاذب جمعیت» و «احساس تعلق» مؤلفه‌هایی هستند

و پاکیزگی»، «رنگ مصالح و کیفیت‌های زیباشناختی» و «برگزاری مراسم‌های آیینی» در ربع چهارم قرار دارند. اهمیت این مؤلفه‌ها از نظر خبرگان پایین بود، ولی عملکرد شهر اصفهان در این معیارها بالا است. بنابراین، منابع تخصیص داده شده به این حوزه‌ها باید به بهبود عملکرد در حوزه‌های دیگر اختصاص یابد.

بحث و نتیجه‌گیری

طراحی محیطی مناسب بهترین گزینه برای پیشگیری سریع و ارزان از ارتکاب جرائم و یا کاهش آن است (Rajabi Tajamir, 1400). با توجه به آثار مخرب جرم در توسعه گردشگری، لازم است اهمیت و عملکرد مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم با رویکرد طراحی محیطی در سایت‌های گردشگری بررسی شود. هرچند نابودسازی جرم و جنایت در کالبد محیط گردشگری از عهده هر انسانی خارج است، می‌توان به کمک اصول طراحی محیطی در به حداقل رساندن جرم و تحقق توسعه پایدار گردشگری گامی محکم برداشت (Mostofi al- Mamaleki & Bahrami, 2014).

هدف این پژوهش شناسایی و بررسی اهمیت و عملکرد هر یک از مؤلفه‌های مؤثر در پیشگیری از جرم در یکی از پر بازدیدترین محورهای گردشگری استان اصفهان و ارائه راهکار به منظور بهبود عملکرد هر کدام از اصول و مؤلفه‌های طراحی محیطی در محور میدان امام علی (ع) و میدان نقش جهان اصفهان است. نتایج این پژوهش می‌تواند یاری‌رسان مدیران و برنامه‌ریزان شهری استان اصفهان، شهرداری و سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری باشد.

نتایج نشان داد حدود نیمی از مؤلفه‌های مورد بررسی در ربع اول قرار دارند. از دید خبرگان، ۱۵ مؤلفه از ۳۵ مؤلفه مورد بررسی دارای اهمیت بالا هستند، ولی عملکرد شهر اصفهان در این زمینه ضعیف بوده است (شکل ۵). نتایج پژوهش‌های شن و همکاران (2021)، بادیورا و همکاران (2021)، مؤیدفر و رفیع (2018) مستوفی‌الممالکی و بهرامی (2014) نیز نشان داد نفوذپذیری، کاهش فضاهای متروکه و مخروبه، حفظ و نگهداری از امکانات، سخت کردن فیزیکی آماج جرم، حس مالکیت و حس تعلق اهمیت بالایی دارند.

برای هر یک از ۱۵ مؤلفه ربع اول، پیشنهادها کاربردی زیر به منظور افزایش عملکرد حوزه‌های مربوط ارائه شده است:

مؤلفه «میزان تعاملات موجود بین ساکنان محله»:

افزایش شناخت ساکنان هر محله از یکدیگر برای کمک به همدیگر.

مؤلفه «نفوذپذیری»: افزایش تفکیک فضاهای عمومی، نیمه عمومی و اختصاصی از یکدیگر، روشنایی کافی در معابر خلوت (افراد در فاصله هفت متری قابل تشخیص باشند).

به مؤلفه «نظارت طبیعی» نیز به منزله بخش با اهمیت طراحی محیطی باید در طراحی، اجرا یا بازسازی ساختمان‌ها و فضاهای شهری توجه شود.

لازم است تا بخش‌های رؤیت‌ناپذیر فضای ساختمان‌ها حذف شوند. همچنین، موقعیت‌یابی مناسب و امکان دید محدوده موردنظر از پنجره ساختمان‌ها و محدوده اطراف آن، حذف عناصر زائد ایجادکننده محدودیت دید و نظارت همسایگی پیشنهاد می‌شود. گفتنی است که نظارت تنها بر عهده نیروی پلیس و نگهبان نخواهد بود. شهروندان می‌توانند از طریق نظارت طبیعی خود در برقراری امنیت سهم باشند. نصب دوربین مداربسته و توزیع مناسب نور از دیگر اقدامات برقراری امنیت از طریق نظارت است.

مؤلفه «وجود امنیت و القای حس آن به گردشگران»:

حضور مستمر و فعال گردشگران در فضاها، دسترسی سایت موردنظر به خیابان‌ها و محلات اطراف، پاکیزگی محیط از هر نوع زباله، وجود پلیس گردشگری، رسیدگی به مکان‌های مخروبه، روشنایی مناسب و رعایت تناسبات در طراحی فضاهای کالبدی.

مؤلفه «کاهش فضاهای متروکه و مخروبه»: کاهش زمین‌های بایر و بدون استفاده در سطح محله، تخریب خرابه‌ها و ساختمان‌های متروکه.

مؤلفه «ایجاد تصویر مثبت در ذهن گردشگران»: مقاوم‌سازی فضای آسیب‌دیده در برابر بزهکاری و تبلیغات مناسب در این حوزه.

مؤلفه «میزان اهمیت به مسئله وندالیسم»: پاک کردن دیوارنویسی‌ها، ایجاد حفاظ برای جاذبه‌های گردشگری و سایر تجهیزات موجود در مسیر، حصارکشی ساختمان‌های متروکه.

مؤلفه «اهمیت دادن به حفظ و نگهداری از امکانات»: تعمیر و نگهداری تجهیزات شهری مانند تابلوها و علائم ارتباطی، حفاظت از تجهیزات شهری، تأمین مبلمان‌های مناسب برای مناظر شهری با توجه به نیازهای انسانی به منظور ایجاد تعلق گردشگران، رسیدگی به خدمات موجود مانند سرویس‌های بهداشتی.

مؤلفه «افزایش تعاملات اجتماعی و سرزندگی»: تقویت فضاهای فرهنگی و اجتماعی در محدوده، افزایش

برانگیزش احساس مالکیت از طریق مشارکت مردم در حفظ و افزایش کیفیت فضا، رعایت سلسله مراتب دسترسی به فضاها (گذر از فضای عمومی به فضای خصوصی)، عدم طراحی راه‌های پیچ‌درپیچ و ناخوانا، استفاده از موانع فیزیکی مانند دیوارها، دروازه‌ها و حصارها یا موانع سمبلیک، علاوه بر شناسایی متجاوزان و افراد ناشناس از افراد بومی، حس مالکیت را در شهروندان بالا می‌برد. مؤلفه «کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم»: فراهم کردن امکان تردد در محدوده‌ها، ایجاد مکان‌هایی برای نشستن در مناطق مستعد جرم، استفاده از نرده‌ها و محدودیت‌های سمبولیک (دیوارهای کوتاه، بوته‌ها، نوع پوشش کف) یا محدودیت واقعی مثل دیوارهای جداکننده بلند، افزایش مراکز پلیس گردشگری.

مؤلفه «احساس تعلق»: تکنیک و طراحی آشکار و مشخص عرصه‌های عمومی، نیمه عمومی، نیمه خصوصی و خصوصی.

مؤلفه «میزان استقرار کاربری‌های جاذب جمعیت»: طراحی آب‌نما در میدان امام علی (ع)، ایجاد نیمکت‌ها و کاربری‌های مشابه برای نشستن افراد، طراحی فضای سبز و طراحی فضاهای سرگرم‌کننده برای کودکان.

یکی از محدودیت‌های پژوهش عدم دسترسی محققان به اطلاعات آماری مرتبط با جرم و جنایت علیه گردشگران در کشور بوده است و در نتیجه نتایج به دست آمده از تحقیق قابل تعمیم به دیگر سایت‌های گردشگری در کشور نخواهد بود. با توجه به اینکه یکی از مؤلفه‌های کلیدی در انتخاب مقاصد گردشگری امنیت مقصد است، ضروری است که برنامه‌ریزان گردشگری و متخصصان شهری از طریق بهبود اصول طراحی محیطی از بروز جرم در مناطق پر بازدید گردشگری پیشگیری کنند. از آنجاکه تحقیق و پژوهش نقطه آغاز هر فعالیت اجرایی است، پیشنهاد می‌شود اهمیت و عملکرد هر کدام از مؤلفه‌های طراحی محیطی در سایت‌های پر بازدید گردشگری بررسی شود و در نهایت به اقدامات اجرایی منجر شود.

پیشنهاد می‌شود از رویکرد آی‌پی‌ای (IPA) در سایر مقصدها نیز برای ارزیابی توانایی گردشگری در مواجهه با چالش‌هایی که مدیران مقصد و کسب‌وکارها با آن مواجه هستند استفاده شود. آی‌پی‌ای این امکان را فراهم می‌کند که تصمیم‌گیرندگان، با توجه به وزن‌های داده شده به اهمیت و عملکرد هر فعالیت، گزینه‌های مختلف را اولویت‌بندی کنند.

نقش‌های تفریحی، گردشگری و فرهنگی با تکیه بر هویت کالبدی در ایام تعطیل و شب‌ها، تشویق مردم برای مشارکت در امر پیشگیری و تأمین امنیت، در نظر گرفتن فضاهای جمعی، مشارکتی و تفریحی در میدان امام علی (ع).

مؤلفه «کاهش فضاهای گنگ و نامفهوم و افزایش جهت‌یابی و خوانایی»: اصلاح نقاط گیر و بن‌بست‌های بدون نظارت مستقیم، وجود عناصر شاخص منظر و نشانه برای شناسایی محیط، قرائت سهل محیط و راه‌یابی آسان نقاط، سهولت خوانش فضا در انطباق فرم و عملکرد، حذف پیش‌آمدگی و فرورفتگی بیش از حد (القای احساس بی‌نظمی).

مؤلفه «سخت کردن فیزیکی آماج جرم» به معنای افزایش و سخت کردن یک موقعیت برای ارتکاب جرم است. شناسایی فضاهای پرخطر و اقدام برای سخت کردن احتمال وقوع جرم توسط مجرم در چنین فضاهایی از دیگر اقدامات بهره‌گیری از اصول طراحی محیطی است. قرار دادن کیوسک‌های تلفن و روزنامه‌فروشی‌ها یا دکه‌های راهنمای گردشگر در کانون‌های جرم‌خیز، اتخاذ گیت‌های دسترسی و نصب هشدارهای الکترونیکی می‌تواند سازمان‌های متولی را در دستیابی به این مهم یاری کند.

مؤلفه «حذف زوایای پنهان»: طراحی اشکال یک‌دست در بافت محدوده، طراحی دایره‌ای گوشه‌های میدان و فضای سبز آن.

مؤلفه «جریان داشتن فعالیت‌ها در طی شبانه‌روز»: ایجاد کارکردهای فعال در شب برای معابر و فضاهای اصل.

مؤلفه «کنترل کاربری‌های دارای هنجاری‌های اجتماعی»: آسیب‌شناسی فضاهای کالبدی در محدوده موردنظر و تمرکز جرائم مرتبط با دزدی و مواد مخدر و سعی در برطرف‌سازی این آسیب‌ها.

همچنین، نتایج نشان داد از دید خبرگان تنها چهار مؤلفه از ۳۵ مؤلفه مورد بررسی در ربع دوم قرار دارند (شکل ۵). این مؤلفه‌ها مؤلفه‌هایی هستند که اهمیت بالا و عملکرد خوبی دارند و بنابراین نیاز است راهکارهای لازم برای حفظ وضعیت موجود در دستور کار قرار گیرد. محققان راهکارهای زیر را به منظور حفظ وضعیت موجود یا ارتقای آن در حوزه‌های مربوط پیشنهاد می‌کنند:

مؤلفه «تقویت و القای حس مالکیت»: هرچه شهروندان حس مالکیت بیشتری به فضاها داشته باشند، تمایل بیشتری به حفاظت از آن خواهند داشت. بنابراین،

منابع فارسی که معادل لاتین آن‌ها در فهرست منابع آمده است

- آصفی، احمدعلی، عقیقه، جواد و طغرای، حمید (۱۳۹۸). تحلیل اهمیت عملکرد ویژگی‌های مسیرهای دوچرخه مؤثر بر تصمیم دوچرخه‌سواری با کاربرد مدل IPA. مدیریت ورزشی (حرکت)، ۱۱(۱)، ۱۷۳-۱۵۵. <https://doi.org/10.22059/jsm.2017.225024.1762>
- آقای، واحد و هاشمی، جواد (۱۳۹۸). ارزیابی و تحلیل نقش مؤلفه‌های محیطی و مکانی بر احساس امنیت در محورهای گردشگری شهر اردبیل، مطالعات امنیت اجتماعی، ۱۰(۵۸)، ۲۲۸-۱۹۱. <https://doi.org/2067368>
- امامی، سیده فاطمه، وطنخواه کلورزی، ژیلا، و دربان آستانه، علیرضا (۱۴۰۰). نقش طراحی کالبدی در امنیت روستایی (نمونه موردی: شهرستان رشت). مطالعات جغرافیایی نواحی ساحلی، ۲(۵)، ۱۰۵-۱۳۲. <https://doi.org/10.22124/gscj.2021.19382.1076>
- امامی قشلاق، محسن، بحیرائی، زهرا و عبدالمهی‌پور، حمزه (۱۳۹۹). ارتقای زیست‌پذیری اجتماعی به‌کمک پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED). مطالعات پیشگیری از جرم، ۱۵(۵۵)، ۱۶۴-۱۳۹. <https://doi.org/p2184889>
- بهرامی، فریبا، مستوفی الممالکی، رضا و سرایی، محمدحسین (۱۳۹۶). تبیین نقش شاخص‌های کالبدی در راستای ارتقای امنیت شهروندان با رویکرد C.P.T.E.D (مطالعه موردی: بافت فرسوده محله زینبیه اصفهان). جغرافیا و توسعه فضای شهری، ۴(۶)، ۲۱-۱. <https://doi.org/10.22067/gusd.v4i1.25811>
- بیات، ناصر، داودی دهاقانی، ابراهیم و سوری، محمدحسن (۱۳۹۹). رهیافت‌های پیشگیری از وقوع جرم علیه گردشگران خارجی در ایران (مورد مطالعه: کلان‌شهر تهران). گردشگری و توسعه، ۹(۱)، ۲۴-۱. <https://doi.org/p2145919>
- پورجعفر، محمدرضا، رضایی‌فر، فاطمه و تقوایی، علی‌اکبر (۱۳۸۹). فضاهای قابل دفاع به‌عنوان سرمایه‌ای اجتماعی در کاهش میزان جرم‌های شهری و ارتقای امنیت محیطی (با توجه به شهرهای امنیتی سنتی ایران). دانشنامه علوم اجتماعی، ۶۵-۹۲. <https://sid.ir/paper/464377/fa>
- تولایی، سیمین، علی‌زاده، سیددانا و علی‌زاده، پرستو (۱۳۹۲). تحلیلی بر تأثیرات ساختار کالبدی محیط‌های شهری در امنیت گردشگران (نمونه موردی: حوزه ثامن مادر شهر مشهد). معماری و شهرسازی آمانشهر، ۶(۱۱)، ۲۹۲-۲۷۹. <https://sid.ir/paper/490696/fa>
- جعفری، فریدون و موسوی، سیده رویا (۱۴۰۱). بررسی ارتباط فضای شهر همدان و نرخ جرائم ارتكابی با تأکید بر نظریه پیشگیری از جرم با طراحی محیطی (CPTED) (مطالعه میدانی: شهر همدان). مطالعات پیشگیری از جرم، ۱۷(۶۳)، ۱۸۵-۱۰۹. <https://doi.org.10.22034/cps.2022.204306.1164>
- جیبا، حسین، روحانی مقدم، محمد و آقای بجستانی، مریم (۱۳۹۹). بررسی عوامل مؤثر محیطی در پیشگیری از وقوع سرقت (مورد مطالعه: شاهرود). کاربرد سیستم اطلاعات جغرافیایی و سنجش از دور در برنامه‌ریزی، ۱۱(۲)، ۵۴-۳۷. https://journals.iau.ir/article_676568.html
- حامی، محیار و تقوی جلودار، مریم (۱۳۹۵). بررسی رابطه ورود گردشگران خارجی و میزان وقوع جرم در ایران. برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، ۵(۱۷)، ۸۱-۶۵. https://tourismpd.journals.umz.ac.ir/article_1277.html
- حسینی حشمتیان، سیدعباس و شریفی، مهدی (۱۳۹۴). بررسی پیشگیری جرائم علیه گردشگران، دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی، ترکیه، استانبول، ۱-۱۹. <https://civilica.com/doc/505218>
- حسینی دیوشلی، سیده فرگل، و کریمی آذری، امیررضا (۱۳۹۶). استخراج راهبردهای محیطی مؤثر در پیشگیری از جرائم براساس نظریه (CPTED) (مطالعه موردی: مجتمع‌های مسکونی شهر رشت). مدیریت شهری، ۱۶(۴۸)، ۴۷۶-۴۵۹. <https://sid.ir/paper/92297/fa>
- حشمتی، سمیه و چاره‌جو، فرزین (۱۳۹۷). تأثیر کیفیت‌های محیط بر امنیت ادراک‌شده ساکنان،

شفیعی، زاهد، فرخیان، فیروزه، رجایی ریزی، محمدعلی و موغلی، مرضیه (۱۳۹۵). گردشگری پایدار از تئوری تا تحقق: یک رویکرد انتقادی. جغرافیا، ۱۴(۴۹)، ۱۷۱-۱۵۳. <https://sid.ir/paper/150202/fa>

شهسواری، محمدسینا، صمدزاده، حسن، محمدی، علیرضا و قربانی‌سپهر، آرش (۱۳۹۸). ارزیابی و پایش تأثیر طراحی محیطی در پیشگیری از جرم و اثر آن در احساس امنیت شهروندان با رویکرد (CPTED) (مورد مطالعه: محله نعمت‌آباد تهران). پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، ۷(۲۶)، ۱۱۴-۸۹. <https://sid.ir/paper/399623/en>

صادقی، یدالله، مشکینی، ابوالفضل، کلاتری، محسن، کارگر، بهمن و رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا (۱۳۹۳). فراتحلیل مطالعات پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED) در داخل. نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۶(۲)، ۱۷۰-۱۵۳. <https://doi.org/20.1001.1.66972251.1393.6.2.10.2>

صالحی، رقیه، سلیمانی، اعظم و دانیالی، تهمنیه (۱۳۹۸). تأثیر امنیت بر ارتقا و توسعه صنعت گردشگری با رویکرد CPTED. مطالعات مدیریت، مالی و اقتصادی، ۱(۲)، ۱۰۸-۷۸.

صمدزاده، حسن، شهسواری، محمدسینا، دانشور، پروین، خدابندلو، حسن و قربانی‌سپهر، آرش (۱۳۹۸). تحلیل رابطه اصول نسل دوم پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی با احساس امنیت در بافت‌های تاریخی شهر سبزوار. انتظام اجتماعی، ۱۱(۴)، ۱۱۵-۱۴۲. <https://sid.ir/paper/187516/en>

ضمیری، مهسا و شریفی نوغابی، آزاده (۱۴۰۰). ارائه راهکارهایی در جهت افزایش امنیت در محله‌های مسکونی از طریق طراحی محیطی (نمونه موردی: محله‌های حاشیه‌ای شهر بجنورد). انسان و محیط زیست، ۱۹(۳)، ۱۴۱-۱۲۹. <https://doi.org/20.10.129-141.01.1.15625532.1400.19.3.10.6>

طباطبایی، مسعود و مؤمنی، مهدی (۱۳۹۵). تحلیلی بر احساس امنیت گردشگران خارجی در اصفهان. مطالعات جغرافیا، عمران و مدیریت شهری، ۲(۳)، ۴۴-۲۷. <https://civilica.com/doc/685584>

با تأکید بر مؤلفه‌های نسل اول و دوم CPTED (نمونه موردی: محلات بافت فرسوده شهر سنج). پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۷(۳)، ۸۳-۱۰۰. <https://10.22108/ssoss.2019.115637.1377>

حیدری، غلامحسین، کارگر، بهمن، منافی، سیده سمیه و خراسانیان، میترا (۱۳۹۰). پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (مطالعه موردی: زنجان). نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی (جغرافیای انسانی)، ۴(۱)، ۲۷-۱۱. <https://sid.ir/paper/177127/fa>

رجبی تاج‌امیر، ابراهیم (۱۳۹۹). تأثیر طراحی محیطی بر پیشگیری از سرقت خودرو (مورد مطالعه: منطقه ۲۲ شهر تهران). مطالعات پیشگیری از جرم، ۱۵(۵۷)، ۶۱-۴۷. magiran.com/p2255639

رحمانی، محمدحسن، مجتبی‌زاده خانقایی، حسین و نوری کرمانی، علی (۱۴۰۱). پیشگیری از جرم با استفاده از روش طراحی امنیت محیطی جهت ارتقای امنیت شهروندان (مطالعه موردی: شهر قزوین). مطالعات پیشگیری از جرم، ۱۷(۶۲)، ۱۷۴-۱۵۳. <https://doi.org/10.22034/CPS.2022.1265644.1380>

سالاری‌پور، علی‌اکبر، بابایی، محمد و رفیع‌زاده ملک‌شاه، المیرا (۱۳۹۶). ارزیابی تأثیر معیارهای محیطی بر امنیت محلات شهری (مطالعه موردی: محله زرجوب شهر رشت). فصلنامه علمی و پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۸(۲۸)، ۹۸-۸۳. <https://doi.org/20.1001.1.22285229.1396.8.28.5.7>

سلیمانی مقدم، پرویز و دینیاری، ستاره (۱۴۰۰). واکاوی جایگاه روش‌نمایی در کاهش جرائم شهری با تأکید بر رویکرد CPTED (محدوده مورد مطالعه: کیانپارس - اهواز). علوم و تکنولوژی محیط زیست، ۲۳(۱۰۶)، ۲۵-۱۳. <https://sid.ir/paper/954159/fa>

سلیمی سبحان، محمدرضا، یاری، منیر و حیدری، جهانگیر (۱۳۹۴). رویکرد پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی و منفعل‌سازی کانون‌های جرم‌خیز شهری. پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۰(۳۹)، ۶۲-۳۵. <https://sid.ir/paper/249179/fa>

مرصوصی، نفیسه، صفرعلی زاده، اسماعیل و حسین زاده، رباب (۱۳۹۳). نقش طراحی محیطی در پیشگیری از جرائم شهری (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهر اصفهان). پژوهش های بوم شناسی شهری، ۵(۱۰)، ۱۱۱-۱۲۴. <https://doi.org/20.1001.1.2.124-111.5383930.1393.5.10.7.7>

مستوفی الممالکی، رضا و بهرامی، فریبا (۱۳۹۳). بررسی راهکارهای پیشگیری محیطی از جرم با استفاده از رویکرد CPTED. دانش انتظامی خراسان رضوی، ۶(۲۴)، ۹۱-۱۳۴.

مؤیدفر، سعیده و رفیع، سمانه (۱۳۹۷). برنامه ریزی و ایجاد فضاهای امن شهری با تأکید بر توسعه گردشگری (مطالعه موردی: بافت تاریخی میبد). جغرافیا و توسعه فضای شهری، ۵(۱)، ۱۳۱-۱۵۲. <https://doi.org/10.22067/gusd.v5i1.61697>

میرجمشیدیان، علی، نعمت زاده، همت و عباسپور، سیاوش (۱۳۹۵). پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED). پژوهش های جدید در مدیریت و حسابداری، ۲(۴)، ۳۱-۴۰. <https://civilica.com/doc/644438>

میرحبیسی، سیدداود، فارسیجانی، حسن، مدیری، محمود و خلیلی دامغانی، کاوه (۱۳۹۹). بهبود یکپارچگی زنجیره تأمین برای رسیدن به تولید در کلاس جهانی با استفاده از تحلیل اهمیت عملکرد IPA در صنایع لوازم الکترونیک خانگی ایران. مطالعات مدیریت صنعتی، ۱۸(۵۷)، ۳۰۶-۲۷۵. <https://doi.org/10.22054/jims.2020.38121.2219>

وطنخواه، حمید، ذوالفقاری، حسین، کارگر، بهمن و کلاتری، محسن (۱۳۹۸). بررسی اقدامات درون سازمانی نیروی انتظامی برای پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED). پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، ۱۲(۱)، ۱۵۱-۱۸۰. <https://sid.ir/paper/381760/en>

ویسی، میثم و فرهنگ بروجن، مجتبی (۱۳۹۷). نقش طراحی محیطی در پیشگیری از جرم. مطالعات علوم اجتماعی، ۱۲(۴)، ۸۷-۹۳. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1430582>

عامری، محمدعلی، سیاح البرزی، هدایت، سلیمی سبحان، محمدرضا و بالی چلندر، مصطفی (۱۴۰۰). طراحی محیطی و تأثیر آن در پیشگیری جرم در فضاهای پیراشهری کلان شهر کرج (مورد: هشتگرد). توسعه فضاهای پیراشهری، ۳(۱)، ۱۵۸-۱۴۵. <https://doi.org/20.1001.1.26764164.1400.3.1.9.3>

عطا زاده، ابراهیم و محمودی زرنندی، مهناز (۱۳۹۶). بررسی چگونگی تأثیر طراحی محیطی بومی بر گردشگری روستایی. پژوهش در علوم، مهندسی و فناوری، ۸(۳)، ۳۵-۱۸. <https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/1318998>

فردین، محمدرضا، شفقی، سیروس، بیک محمدی، حسن و رجبی، زهره (۱۳۹۸). ارائه یک مدل پیشگیری از جرم در منطقه ۵ شهر تهران در ایران براساس رویکرد CPTED. جغرافیا و مطالعات محیطی، ۸(۳۱)، ۱۶-۷. magiran.com/p2077490

فرزین، محمدرضا، شکاری، فاطمه و عزیزی، فاطمه (۱۳۹۷). رقابت پذیری مقصد گردشگری: تحلیل اهمیت - عملکرد (مورد مطالعه: شهر یزد و شهر شیراز). مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۳(۴)، ۲۴۷-۲۱۹. <https://doi.org/10.22054/tms.2018.9653>

قائد رحمتی، صفر و شمسی، هژیر (۱۳۹۲). بررسی شاخص های طراحی محیطی در پیشگیری از جرم (مطالعه موردی: مجتمع های تجاری شهر یزد). هویت شهر، ۱۶(۷)، ۶۳-۷۰. <https://doi.org/20.1001.1.17359562.1392.7.16.6.0>

قشلاق پور، سهیل و باباخانی، ملیحه (۱۴۰۰). تحلیل عوامل پیشگیری جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED) در مسکن مهر (مورد مطالعاتی: شهرک مهر شهرستان نظرآباد). معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۱۴(۳۶)، ۱۷۵-۱۶۱. <https://doi.org/10.22034/AAUD.2021.222768.2152>

لطفی، صدیقه، نصرتی پایانی، عزت الله و شهابی شه میری، مجتبی (۱۳۹۶). ارائه چارچوبی برای ارتقای امنیت از طریق طراحی محیطی در نوار ساحلی استان مازندران. دانش انتظامی مازندران، ۲۸(۲)، ۹۰-۶۷. <https://doi.org/10.22034/AAUD.2021.222768.2152>

منابع

- Badiora, A. I., Dada, O. T., & Adebara, T. M. (2021). Evaluating Crime and Environmental Design of a Tourist's Attraction Site in Nigeria. *Journal of Tourism Research & Hospitality*, 10(7), 1-15.
- Bahrami, F., Mostofialmamaleki, R., & Saraei, M. H. (2017). Explaining the Role of Physical Indicators in Promoting the Security of Citizens Adopting a CPTED Approach (A Case Study of Isfahan, Zeinabayeh Worn Out Area). *Geography and Urban Space Development*, 4(1), 1-21. <https://doi.org/10.22067/gusd.v4i1.25811> [In Persian]
- Baker, D., & Stockton, S. (2014). Tourism and Crime in America: A preliminary assessment of the relationship between the number of tourists and crime, two major American tourist cities. *International Journal of Safety and Security in Tourism*, 1(5), 1-25.
- Bayat, N., Davoodi Dehaghani, E., & Souri, M. H. (2020). Crime Prevention Approaches to Foreign Tourists in Iran: A Case Study in Tehran. *Journal of Tourism and Development*, 9(1), 1-24. <https://doi.org/10.22034/jtd.2019.165042.1604> [In Persian]
- Ceccato, V. (2017). Women's victimisation and safety in transit environments. *Crime prevention and community safety*, 19(3), 163-167. <https://doi.org/10.1057/s41300-017-0024-5>
- Chen, G., Zhang, S., Yan, B., & Miao, S. (2021). Environmental safety evaluation of geopark based on CPTED concept and fuzzy comprehensive analysis. *Plos one*, 16(11), 1-22. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0260316>
- Cozens, P., & Love, T. (2015). A review and current status of crime prevention through environmental design (CPTED). *Journal of Planning Literature*, 30(4), 393-412. <https://doi.org/10.1177/0885412215595440>
- Aghaei, V., & Hashemi, J. (2019). Evaluation and analysis of the role of environmental and spatial components on security feeling in the tourism axes of Ardebil. *Societal Security Studies*, 10(58), 191-228. <https://sid.ir/paper/203319/en> [In Persian]
- Amari, M. A., Sayyah Alborzi, H., Salimi Sobhan, M. R., & Bali Chalandar, M. (2021). Environmental design and its impact on crime prevention in Urban peripheral spaces of Tehran metropolis based on CPTED approach Case: Hashtgerd. *Peripheral Urban Spaces Development*, 3(1), 145-158. <https://doi.org/20.1001.1.26764164.1400.3.1.9.3> [In Persian]
- Arabi, M., Saberi Naseri, T., & Jahdi, R. (2019). Use all generation of crime prevention through environmental design (CPTED) for design urban historical fabric (Case Study: The central area of Tehran Metropolis, Eastern Oudlajan). *Ain Shams Engineering Journal*, 11(2), 519-553. <https://doi.org/10.1016/j.asej.2019.11.003>
- Asefi, A. A., Afifeh, J., & Toghraei, H. (2019). The importance-performance analysis of characteristics of bike paths effect on cycling decision with IPA model application. *Sport Management Journal*, 11(1), 155-173. <https://doi.org/10.22059/jsm.2017.225024.1762> [In Persian]
- Atazadeh, E., & Mahmoudi Zarandi, M. (2017). Investigation of the effect of local environmental design on rural tourism. *Journal of Research in Science, Engineering and Technology*, 8(3), 18-35. <https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/1318998/> [In Persian]

- and Development, 5(17), 65-81. [In Persian]
- Heidari, G., Kargar, B., Manafi, S., & Khorasaniyan, M. (2012). Crime Prevention Through Environment Design. *Journal of Human Geography*, 4(1), 11-27. <https://sid.ir/paper/177127/En> [In Persian]
- Heidarzadeh, E., Haghi, M., & Zarrin, N. (2021). Analysis of Citizens' Satisfaction about a Coastal Strip Space in Port Cities, Case Study: Bushehr City. *Geographical Urban Planning Research (GUPR)*, 9(1), 211-229. <https://doi.org/10.22059/JURBANGEO.2021.312986.1391>
- Heshmati, S., & Charehjo, F. (2018). The Impact of Environmental Qualities on Perceived Security of Residents, With an Emphasis on CPTED's First and Second-Generation Components (Case Study: Sanandaj old Texture). *Strategic Research on Social Problems in Iran*, 7(3), 83-100. <https://10.22108/ssoss.2019.115637.1377> [In Persian]
- Holcomb, J., & Pizam, A. (2006). Do Incidents of Theft at Tourist Destinations Have a Negative Effect on Tourists' Decisions to Travel to Affected Destination? In *Tourism, Security and Safety: From Theory to Practice*. New York: *Butterworth-Heinemann*, 105-124. <https://doi.org/10.1016/B978-0-7506-7898-8.50011-4>
- Hosseini Dioshly, S. F., & Karimi Azari, A. (2017). Extraction of Effective Environmental Strategies in Preventing of Crimes Based on Cpted Theory (Case Study: Residential Complexes of Rasht). *Urban Management*, 16(48), 459-476. <https://sid.ir/paper/92297/en> [In Persian]
- Hosseini Hashemtian, S. A., & Sharifi, M. (2014) investigation of the prevention of crimes against tourists, the second international
- Emami Gheshlaq, M., Bahiraei, Z., & Abdollahipour, H. (2020). Promoting social livability through crime prevention through environmental design (CPTED). *Journal of Crime Prevention Studies*, 15(55), 143-170. <https://doi.org/p2184889> [In Persian]
- Emami, S. F., Vatankhah, Z., & Darbna Astane, A. (2021). The Role of Physical Design in Rural Security (Case Study: The City of Rasht). *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 2(2), 105-132. <https://doi.org/10.22124/gscj.2021.19382.1076> [In Persian]
- Fardin, M., Shafaghi, S., Beykmohamadi, H., & Rajabi, Z. (2019). Providing a Crime Prevention Model in Tehran's 5th District in Iran based on the CPTED Approach. *Journal of Geography and Environmental Studies*, 8(31), 7-16. magiran.com/p2077490 [In Persian]
- Farzin, M. R., Shekari, F., & Azizi, F. (2019). Tourism Destination Competitiveness: An Importance-Performance Analysis of Yazd and Shiraz. *Tourism Management Studies (Tourism Studies)*, 13(4), 219-247. <https://doi.org/10.22054/tms.2018.9653> [In Persian]
- Ghaed Rahmati, S. (2014). Investigation of Environmental Design Indicators in Crime Prevention (Case Study: Yazd Business Centers). *Hoviatehshahr*, 7(16), 63-70. <https://sid.ir/paper/154631/en> [In Persian]
- Gheshlaghpour, S., & Babakhani, M. (2021). Analysis of Crime Prevention Factors through Environmental Design (CPTED) in Mehr Housing, Case Study: Mehr Housing of Nazarabad City. *Armanshahr Architecture & Urban Development*, 14(36), 161-175. <https://doi.org/10.22034/aaud.2021.222768.2152> [In Persian]
- Hami, M., & Taghavi Jelodar, M. (2016). The Relationship between Foreign Tourists and Crime in Iran. *Journal of Tourism Planning*

- Lotfi, S., Nosrati Paiani, E., & Shahabi Shahmiri, M. (2017). Providing a framework for improving security through environmental design in the coastal strip of Mazandaran province. *Journal of Mazandaran Police Science*, 8(28), 67-90. <https://doi.org/10.22034/AAUD.2021.222768.2152> [In Persian]
- Marsousi, N. (2014). The role of environmental design in preventing urban crime (Case study: the central part of Isfahan city). *Journal of Urban Ecology Researches*, 5(10), 111-124. <https://doi.org.20.1001.1.25383930.1393.5.10.7.7> [In Persian]
- Mataković, H., & Cunjak Mataković, I. (2019). The impact of crime on security in tourism. *Security and Defence Quarterly*, 27(5), 1-20. <https://doi.org/10.35467/sdq/115539>
- Mirhabibi, S., Farsijani, H., Modiri, M., & Kahlili Damghani, K. (2020). Improving the Integration of Supply Chain for Successful Implementation of World Class Manufacturing by Using IPA: Evidence from Electronic Home Appliance Industries. *Journal of Industrial Management Studies*, 18(57), 275-306. <https://Sid.Ir/Paper/390954/En>. [In Persian]
- MirJamshidian, A., Nematzadeh, H., & Abbaspour, S. (2015). Crime prevention through CPTED environmental design. *Quarterly Journal of New Researches in Management and Accounting*, 2(4), 31-40. <https://civilica.com/doc/644438> [In Persian]
- Moayedfar, S., & Rafi, S. (2018). Planning Urban Secure Spaces with Emphasis on Tourism Development (Case Study: Meybod Historical Texture). *Journal of Geography and Urban Space Development*, 5(8), 31-34. <https://doi.org/10.22067/gusd.v5i1.61697> [In Persian]
- Mostofi al-Mamaleki, R., & Bahrami, F. (2014). Investigating environmental crime prevention *research conference in science and technology*. Turkey, Istanbul, 1-19. <https://civilica.com/doc/505218> [In Persian]
- Jafari, F., & Mosavi, S. R. (2022). Analysis of Hamedan city structure and its crimes with Emphasis on the Theory of Crime Prevention through Environmental Design (Case Study of Hamedan city). *Journal of Crime Prevention Studies*, 17(63), 85-109. <https://doi.org.10.22034/cps.2022.204306.1164> [In Persian]
- Jeong, Y., Kang, Y., & Lee, M. (2017). Effectiveness of a project applying crime prevention through environmental design in an urban area in South Korea. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 16(3), 543-549. <https://doi.org/10.3130/jaabe.16.543>
- Jiba, H., Rohani Moghaddam, M., & Aqai Bejestani, M. (2020). Investigation of effective environmental factors in preventing theft Case study: Shahroud city. *Application of Geography Information System And Remote Sensing In Planning*, 11(2), 37-54. https://journals.iau.ir/article_676568.html [In Persian]
- Kitcharoen, K. (2004). The Importance-Performance Analysis of Service Quality in Administrative Department of Private Universities in Thailand. *ABAC Journal*, 24(3), 20-46.
- Lee, J. S., Park, S., & Jung, S. (2016). Effect of crime prevention through environmental design (CPTED) measures on active living and fear of crime. *Sustainability*, 8(9), 1-16. <https://doi.org/10.3390/su8090872>
- Lisowska, A. (2017). Crime in tourism destinations: Research review. *Turyzm/Tourism*, 27(1), 31-39. <https://doi.org/10.18778/0867-5856.27.1.12>

- Sadeghi, Y., Meshkini, A., Kalantari, M., Kargar, B., & Ruknuddin, Eftekhari, A. R. (2013). Meta-analysis of studies on crime prevention through environmental design (CPTED) in the interior. *New attitudes in human geography*, 6(2), 153-170. <https://doi.org/20.1001.1.66972251.1393.6.2.10.2> [In Persian]
- Salaripour, A., Babaei, M., & Rafizaedmalakshah, E. (2017). Evaluation of the effects of environmental criteria on the security of urban neighborhoods (Case study: Zarjoob neighborhood, Rasht city). *Research and Urban Planning*, 8(28), 83-98. <https://doi.org.20.1001.1.1.22285229.1396.8.28.5.7> [In Persian]
- Salehi, A., Solimani, A., & Daniali, T. (2019). Investigating the Impact of Security on Promoting and Developing the Tourism Industry (A Study based on CPTED Approach). *Financial and Economic Management Studies*, 1(2), 87-108. [In Persian]
- Salimi Sobhan, M., Yari, M., & Heydari, J. (2015). Crime Prevention Through Environmental Design and Neutralizing the Civil Hot Spots. *Criminal Intelligence Researches*, 10(39), 35-62. <https://sid.ir/paper/249179/en>. [In Persian]
- Samadzadeh, H., Shahsavari, M. S., Daneshvar, P., Khodabandlou, H., & Ghorbani Sepehr, A. (2020). Analyzing the Relationship between Second Generation Principles of Crime Prevention through Environmental Design and the Sense of Security in Historical Textures of Sabzevar City. *Journal of Social Order (Entezam-E-Ejtemaei)*, 11(4), 115-142. <https://sid.ir/paper/187516/en> [In Persian]
- Sejodi, M., Hataminejad, H., & Ghorbani, R. (2021). A Survey on the Environmental Security with Emphasis on CPTED Approach (Case Study: The Farhang strategies using the CPTED approach. *Police knowledge of Razavi Khorasan*, 6(24), 91-134. [In Persian]
- Musavengane, R., Siakwah, P., & Leonard, L. (2020). The nexus between tourism and urban risk: Towards inclusive, safe, resilient and sustainable outdoor tourism in African cities. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 29, 1-13. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2019.100254>
- Njoloma, E., & Kamanga, G. (2019). The effect of crime on tourists' travel decisions to Malawi. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 8(3), 1-11. <https://www.researchgate.net/publication/333755348>
- Piroozfar, P., Farr, E. R., Aboagye-Nimo, E., & Osei-Berchie, J. (2019). Crime prevention in urban spaces through environmental design: A critical UK perspective. *Cities*, 95, 1-20. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.102411>
- Pourjafar, M. R., Rezaeifar, F., & Taghvaea, A. A. (2010). Defensible Spaces as a Social Capital in Reducing Urban Crimes and Promotion of Environmental Security (With Respect to I. T. C.). *JHS*, 2(3), 65-92. <http://jhs.modares.ac.ir/article-25-11784-fa.html> [In Persian]
- Rahmani, M. H., Mojtabazadeh, H., & Nori Kermani, A. (2022). Crime prevention using environmental security design methods to improve the security of citizens (Case study of Qazvin city). *Journal of Crime Prevention Studies*, 17(62), 153-174. <https://doi.org.10.22034/CPS.2022.1265644.1380> [In Persian]
- Rajabi Tajamir, E. (1400). The effect of environmental design on the prevention of car theft (case study of 22 district of Tehran). *Crime Prevention Studies Quarterly*, 15(57), 49-63. magiran.com/p2255639 [In Persian]

- Architecture & Urban Development*, 6(11), 279-292. <https://sid.ir/paper/490696/fa> [In Persian]
- Thani, O. S. K. S., Hashim, M. H. N., & Ismail, W. H. W. (2016). Surveillance by Design: Assessment Using Principles of Crime Prevention through Environmental Design (CPTED) in Urban Parks. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 234, 506-514. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.10.269>
- Vatankhah, H., Zolfaghari, H., Kargar, B., & Kalantari, M. (2019). Investigating Internal Measures of Police for Crime Prevention through Environmental Design (CPTED) (Case Study: Prevention Police of Tehran Bozorg). *Quarterly of Order and Security Guards*, 12(45), 151-180. <https://sid.ir/paper/381760/en> [In Persian]
- Visi, M., & Farhamand Borujen, M. (1397). The role of environmental design in crime prevention. *Quarterly Journal of Social Sciences Study*, 12(4), 87-93. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1430582/> [In Persian]
- Wong, M. S., Hideki, N., & George, P. (2011). The Use of Importance-Performance Analysis (IPA) in Evaluating Japan's E-government Services. *Journal of Theoretical and Applied Electronic Commerce Research*, 6(2), 17-30. <https://doi.org/10.4067/S0718-18762011000200003>
- Zamiri, M., & Sharifi Noghabi, A. (2022). Providing Solution for Increasing Security in Residential Areas through Environmental Design (Case study: five neighborhoods of Bojnord). *Human & Environment*, 19(3), 129-141. <https://doi.org/20.1001.1.15625532.1400.19.3.10.6> [In Persian]
- Neighborhood of Rasht). *Geographical Studies of Coastal Areas Journal*, 2(2), 31-60. <https://doi.org/10.22124/GSCAJ.2021.19653.1080>
- Shafiei, Z., Farokhian, F., Rajaei Rizi, M., & Moghali, M. (2016). Sustainable Tourism from Theory to Practice: A Critical Perspective. *Geography*, 14(49), 153-171. <https://sid.ir/paper/150202/en> [In Persian]
- Shahsavari, M., Samadzadeh, H., Mohammadi, A., & Ghorbani Sepehr, A. (2020). Evaluating and monitoring the impact of environmental design on crime prevention and its effect on citizens' sense of security through the CPTED approach (Case study: Nematabad neighborhood, Tehran). *Journal of Police Geography*, 7(26), 89-114. <https://sid.ir/paper/399623/en> [In Persian]
- Siegel larry, J. (2005). *Criminology*. Thomson Wadsworth, California.
- Soleimani Moghadam, P., & Diniary, S. (2021). Examining the Lighting Situation in Reducing Urban Crime with An Emphasis on The CPTED Approach the Area of Study: Kianpars-Ahvaz. *Journal of Environmental Science and Technology*, 3(106), 13-25. <https://sid.ir/paper/954159/en> [In Persian]
- Tabatabai, M., & Momeni, M. (2015). An analysis of the sense of security of foreign tourists in Isfahan. *Studies of Geography, Civil Engineering and Urban Management*, 2(3), 27-44. <https://civilica.com/doc/685584> [In Persian]
- Tavalaei, S., Alizadeh, S. D., & Alizadeh, P. (2014). The Analysis of the Impacts of Physical Structure of Urban Environment on the Tourists' Security, Case Study: Samenzone of Mashhad. *Armanshahr*